

10.5.2021

Eduskunnan hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 30.4.2021 / 11.05.2021 klo 12.15 /HE 47/2021 vp

Asia: HE 47/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi

Kainuun liitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kokonaisuutena lakiesityksiä on selkeytetty ja saatettu ajan tasalle. Maakuntien liitot ovat olleet tiiviisti mukana lakien valmistelussa ja valmistelun aikana esitettyjä näkemyksiä on otettu hyvin huomioon nyt käsiteltävänä olevissa esityksissä. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien säädösten kokoaminen kansallisen rahoituksen sekä rakennerahasto-ohjelman kanssa samaan lainsäädäntöön on ollut hyvä ratkaisu, se selkeyttää osaltaan aluekehittämisen kokonaisuutta.

Maakunnan liiton rooli itsenäisenä aluekehitysviranomaisena käy ilmi lakiesityksissä.

Toimeenpanoasetus

Lakikokonaisuutta on onnistuneesti selkeytetty.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien säädösten kokoaminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen kanssa samaan lainsäädäntöön on hyvä ratkaisu ja selkeyttää osaltaan aluekehittämisen kokonaisuutta

11 § Maakunnan yhteistyöryhmän toimikausi ja kokoonpano -pykälässä Kainuun liitto pitää onnistuneena, seuraavaa mainintaa: Maakunnan

Osoite:

Kainuun liitto,
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Sähköposti:

etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi
Kirjaamo 040 722 0900
www.kainuunliitto.fi

Laskutus:

Kainuun liitto
PL 9823
00026 BASWARE

Y-tunnus:

2496992-4

yhteistyöryhmässä ovat edustettuina: ... 2) ohjelmia rahoittavat valtion viranomaiset ja muut yhteistyöryhmän tehtävien kannalta merkittävät valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot; ...

12 § Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö ja tehtävät -pykälässä Kainuun liitto pitää onnistuneena, seuraavaa mainintaa: ... Sihteeristön tehtävänä on seurata ja sovittaa yhteen valmisteluvaiheessa maakunnan alueella rahoitettaviksi ehdotettuja hankkeita, joita voidaan rahoittaa kansallisten ohjelmien sekä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen, maaseuturahaston ja meri- ja kalatalousrahaston varoista, ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle.

Maakunnan yhteistyöryhmälle ja sen sihteeristöllä tulee säilyttää ja turvata merkittävä rooli kumppanuuselimenä sekä EU- ja kansallisen aluekehitysrahoituksen yhteensovittajana ja sen varmistajana että eri rahastoista rahoitettavat toimenpiteet muodostavat maakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisia vaikuttavia kokonaisuuksia. Maaseuturahastosta rahoitettavat toimet pitää alueella yhteensovittaa ja koordinoita suhteessa EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoitukseen.

10 § Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisen teeman johtoryhmä

Kainuun liitto katsoo, että ao. pykälässä pitää mainita, että valtakunnallisten teemojen johtoryhmiin pitää nimetä maakuntaliittojen edustajat.

Rahoitusasetus

Asetus on selkeä ja jäsentynyt. Kainuun liitto haluaa kiinnittää huomiota yhteen yksityiskohtaan ja ehdottaa siihen muutosta. 6 § Maakunnan liiton myöntämä alueellinen kehittämistuki 3 momentti kuuluu esityksessä ”Maakunnan liitto ei voi myöntää tukea yksittäiselle yritykselle sen oman liiketoiminnan kehittämiseen”. Momentin sisältö ehdotetaan kuuluvaksi seuraavasti ”Maakuntaliitto voi myöntää tukea hankkeeseen, josta kanavoituu tukea myös yritykselle de minimis -säännön puitteissa.”

Muutoksella ei muuteta pykälän sisältöä, vaan selkeytetään sitä ymmärrettäväksi ilman asetusta koskevan muistion selvennystä asiasta.

Perustelut muutokseksi: Tulevassa rakennerahasto-ohjelmassa varaudutaan elvytykseen, kestävään ja vihreään siirtymään ja digitaalisen

toimintatavan vahvistumiseen. Merkittävä osa ajatelluista toimenpiteistä ovat monialaisia, monitoimijaisia ja ilmiöpohjaisia. Hankkeissa on mukana julkisia toimijoita, yrityksiä, tutkimuslaitoksia ja sekä yliopistoja että muita oppilaitoksia.

Nykyiset hankkeiden rahoitustyökalut eivät sovi hyvin tämänkaltaisen muutoksen rahoitukseen. Ongelmana ovat hankkeet, joissa joukko yrityksiä osallistuu esim. oppilaitoksen hankkeeseen, jossa kehitetään uutta osaamista yritysten tarpeisiin. Yritykset voivat olla mukana de minimis -tuen tasoisesti, mutta osaamisen yritysکوhtainen kehittäminen ei ole mahdollista, koska rahoitusasetuksessa kielletään maakunnan liitoilta yksittäisen yrityksen liiketoiminnan tukeminen. Yritys voi hakea yritystukea ELY-keskukselta, mutta luontevampaa olisi, että tällaisissa yritysryhmähankkeissa, jossa toteuttaja on muu kuin yritys, tukea voitaisiin myöntää myös yritysten kehittämistoimiin samalla rahoituspäätöksellä.

Muutos ei muuttaisi yritystukien myöntämisen peruseriaatteita. Vastuu olisi edelleen pääsääntöisesti ELY-keskuksella. Mutta kuten jo nyt, yrityksillä pitää olla mahdollisuudet hyödyntää näitä osaamisen kehittämisen hankkeita omassa liiketoiminnassaan. Tässä maakunnan liittojen myöntämä rahoitus olisi joustava ratkaisu osana kokonaishanketta. Tukitasot ja muut ehdot voisivat noudattaa vastaavien yritystukien periaatteita. Muutos parantaisi kehittämishankkeiden vaikuttavuutta ja vähentäisi yritysten byrokratiaa.

Tukikelpoisuusasetus

Hankkeen tuloihin liittyen maakuntaliitto näkee hyvänä muutoksen, että de minimis katsotaan jatkossa yksityiseksi rahoitukseksi, ei tuloksi, kuten tällä kaudella on tehty.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan kansallinen varojen jakaminen

EU:n alue- ja rakennepolitiikalla (koheesiopolitiikka) lisätään jäsenmaiden taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä vähennetään alueiden välisiä merkittäviä kehityseroja. Koheesiopolitiikan oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 174–178

artikloissa taloudellisesta, sosiaalisesta ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta.

Eduskunnan suuri valiokunta on todennut 8.12.2017 (SuVL 9/2017 vp E 29/2017 vp) lausunnossaan, että on huolehdittava siitä, että kansalliset alueelliset erityispiirteet eivät menetä merkitystään koheesiopolitiikan osana. Suomen syrjäinen ja pohjoinen sijainti, harva asutus sekä pitkät etäisyydet on otettava jatkossakin huomioon. Tämä edellyttää pohjoisen harvan asutuksen tuen jatkamista. Myös muut erityispiirteet, kuten Itämeri ja arktisuus sekä Venäjän raja-alue, tulee huomioida rahoituksessa.

EU:n komission yleisasetusehdotuksen (29.5.2018) mukaan syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden olisi voitava hyötyä erityistoimenpiteistä ja lisärahoituksesta SEUT-sopimuksen 349 artiklan ja vuoden 1994 liittymissopimukseen liitettyssä ” pöytäkirjassa N:o 6 olevan 2 artiklan mukaisesti. Siten yleisasetusehdotus tunnustaa syrjäisimpien ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden erityisaseman sekä erityisasemasta aiheutuvien erityistoimenpiteiden ja lisärahoituksen perusteet. Kyseisten SEUT 349 ja pöytäkirja 6:n 2 artiklan perusteella Suomessa vain Itä- ja Pohjois-Suomen alueeseen sovelletaan jakomenetelmää, jonka perusteella Itä- ja Pohjois-Suomen NUTS 2-alueelle kohdentuu NSPA-erityistukea.

EU:n komission yleisasetusehdotuksen (29.5.2018) liitteen XXII, kohdan 15 mukaan siirtymäalue ei saa vähempää kuin mitä se olisi saanut, jos se olisi ollut kehittyneempi alue. Siten kyseinen yleisasetuksen kohta määrää turvaverkosta, jota kansallisesti sovelletaan vain Itä- ja Pohjois-Suomeen. Tämän säännöksen perusteella Itä- ja Pohjois-Suomen NUTS2-alueen rahoitussääntö tulee laskea kehittyneiden alueiden laskentamekanismin mukaisesti, vaikka alue on siirtymäaluetta. Komission tavoitteena säännöksellä on pyrkimys turvata, ettei Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitusasema heikkene laskentamekanismin muutosten takia.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman 2019-2023 mukaan EU:n koheesiopolitiikassa pyritään turvaamaan aluekehitysrahoituksen taso sekä harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema ja tukien pysyvyys. Siten em. hallitusohjelmalinjauksen perusteella rahoituslaskennan lähtökohtana tulee olla se, ettei Itä- ja Pohjois-Suomen tuen määrä ainakaan laske.

Uuden oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoituksella ei tule korvata EAKR-rahoitusta maakuntakohtaisessa varojen jakamisessa, vaan sitä tulee tarkastella erillisenä rahoitusosuutena. EAKR- ja ESR-rahoituksen osalta on varmistettava tukien pysyvyys ja niiden tason tulee vastata kuluvan ohjelmakauden rahoitusta.

Kansallisessa varojen alueellisessa jakamisessa tulee soveltaa EU-komission noudattamaa alueellista laskentamekanismia sellaisenaan. Kansallisesti ei tule muuttaa EU:ssa noudatettavia laskentakriteereitä.

Kainuun liitto

Maakuntajohtaja Pentti Malinen

Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas